

UPOTREBA MEDIJA U NASTAVI ŠPANSKOG JEZIKA

Rezime: U radu se sagledava nova uloga komunikacijskih tehnologija (medija), koja je omogućila osnove za korenite promene u obrazovnom procesu danas. Sagledava se značaj medija i prednosti koje oni sa sobom donose, i analiziraju se mogućnosti njihove upotrebe u nastavi španskog jezika. Nova nastava teži da se prilagodi komunikacijskom sistemu novih generacija učenika i na taj način pomogne učenicima u ostvarivanju svojih ciljeva. Shodno tome, višestruki su oblici upotrebe medija u nastavi danas i, samim tim, i nastavnih aktivnosti koji mogu da se realizuju uz njihovu upotrebu. Glavna ideja upotrebe komunikacijskih tehnologija u nastavi jeste obrazovni model koji će pružiti sveobuhvatnu jezičku obuku i pritom će ovakav model obrazovanja biti orijentisan samo na učenika. Mogućnost multimedija danas jeste i porast pedagoških kapaciteta nastavnika da organizuje i realizuje jedan novi koncept nastave, drugačiji od onog tradicionalnog.

Ključne reči: nastava, učenje, mediji, televizija, radio, štampa, učenje na daljinu, multimedijalna kompetencija.

UVOD

Dugi niz godina, u nastavi stranog jezika se uočava potreba za uvođenjem inovacija u cilju stvaranja kvalitetnijeg obrazovnog procesa. Oseća se potreba da se nastavni planovi i programi menjaju i prilagođavaju učenicima kako bi učenici ostvarili što bolji uspeh u učenju stranog jezika.

Od ranih godina učenja stranog jezika primenjivale su se najtradicionalnije metode učenja, sve do vremena kada novi i savremeniji obrazovni materijali i sredstva preuzimaju svoju ulogu.

S obzirom na brzinu širenja i razvoja tehnologije, danas u svetu sve je više različitih vrsta medija, kako elektronskih tako i štampanih, koji su po svojoj rasprostranjenosti koju nude postali sastavni deo

¹ nelaar87@gmail.com

našeg svakodnevnog života. Televizija, radio i novine danas predstavljaju najaktuelniji, najbrži i najlakši način informisanja i zabave u svetu. Ali pored ove prvobitne uloge medija, oni su dobili i veoma značajnu edukativnu ulogu, jer doprinose bržem i lakšem učenju stranog jezika. Njihova uloga je višestruka, jer s obzirom na njihovu autentičnost i raznovrsnost koju nude, omogućuju i učenje na daljinu, razvijanje multimedijalne kompetencije i stvaraju veću motivaciju kod učenika tako što im pomažu u otkrivanju različitih sfera interesovanja i osposobljavaju ih za dalje samostalno istraživanje istih.

TEHNOLOGIJA I UCENJE JEZIKA KROZ ISTORIJU

Kroz istoriju učenja jezika, metode podučavanja koje su se koristile u nastavi bile su različite. Svaka od tadašnjih metoda imala je i svoju tehnologiju, to jest način na koji je nastava mogla da se realizuje. Tako su nastavnici jezika koji su sledili gramatičko-prevodni metod koristili tablu kao glavni instrument za jednosmerno prenošenje informacija. Ovaj davno korišćeni metod je podrazumevao učenje jezika kroz detaljnu analizu gramatičkih pravila, nakon čega se učenje gramatičkih pravila primenjivalo na prevod različitih rečenica i tekstova. Od nastavnog materijala koristili su se samo udžbenici.

Vremenom se sve više težilo da učenje drugog stranog jezika bude sve bolje, to jest da učenici mogu da ga koriste kao svoj maternji jezik. U skladu s tim, sve kasnije metode su sadržale bolji i produktivniji program, koji je težio ka uvođenju novih tehnologija i materijala u cilju uspešnijeg usvajanja jezika. Tako je pojavom direktnog metoda usledilo usvajanje jezika putem vizuelnih materijala (demonstrativni crteži i slike) i, što je najbitnije, bila je ostvarena komunikativna interakcija između nastavnika i učenika.

Dotadašnji glavni instrument za prenošenje informacija, tabla, kasnije je bio zamenjen projektorom (nastavnik je i dalje dominantna figura), pa zatim kompjuterom sa tzv. *drill and practice* gramatičkim vežbama, koje su podrazumevale dugotrajno vežbanje i ponavljanje gramatičkih pravila.

Potom 70-ih i 80-ih godina 20. veka, učenicima je pružena prilika da slušaju audio-snimke i da ponavljanjem usavršavaju izgovor u audio-laboratorijama. Međutim, ni ovaj metod nije pokazivao savršene rezultate.

Tek početkom 90-ih godina učenje jezika dobija još jedan novi oblik. Daljim unapređivanjem tehnologije pojavljuju se i prvi kompjuteri, na kojima, uz pomoć kompakt-diskova, mogu da se gledaju audio-vizuelne slike, što takođe omogućava i bolje učenje stranog jezika. Ali jedna od najznačajnijih promena do tada, kako u tehnologiji tako i u procesu učenja jezika, jeste pojava interneta, čija je upotreba usledila od 1999. godine (Malagón Hernández, Frías Cabrera: 1992: 10, 11). Internet pruža niz prednosti koje običan kompjuter do tada nije posedovao. Neke od njih su sledeće:

- mogućnost učenja jezika na bilo kom mestu i u bilo koje vreme, pod uslovom da kompjuter poseduje vezu sa internetom,
- mogućnost pronalaženja raznovrsnog materijala za koji je učenik zainteresovan,
- uspostavljanje kontakta između učenika, što implicira razmenu ideja i rad u grupi

- uspostavljanje kontakta između učenika sa dva različita govorna područja, što omogućava direktnu upotrebu ciljnog jezika,
- razmena raznovrsnog materijala između učenika,
- ostvarivanje kontakta između nastavnika i učenika, što utiče na njihov drugačiji odnos i uvažavanje individualnosti učenika.

UPOTREBA NOVIH TEHNOLOGIJA – MEDIJA U NASTAVI

Nastava stranog jezika koja je bazirana uglavnom na školskim udzbenicima i drugim vrstama pisane forme ne predstavlja pravi način stimulacije za učenje stranog jezika kod učenika. Stalna primena istog materijala u nastavi uzrokuje udaljšavanje učenika od svakodnevnog, žvovg jezika, i teži ka učenju jezičkih pravila kroz njihovo dugotrajno ponavljanje. Raznovrsnost materijala, uvođenje vizuelnih materijala i na kraju internet polako su doprinosili bržem i lakšem usvajanju jezika u nastavi.

Međutim, najlakše i najbrže učenje stranog jezika u nastavi uslovljeno je upotrebom različitih vrsta medija, koji zahvaljujući svojoj dinamici i zabavi koju pružaju omogućavaju nesvesno usvajanje ciljnog jezika. Pored toga što predstavljaju zanimljiv, lak i opuštajući način usvajanja jezika, oni omogućavaju i upoznavanje učenika sa književnim rodovima i kulturom i time šire i podstiču njihov napredak u procesu učenja ciljnog jezika (Ferreira, 2003: 314–318). Takođe, mediji u nastavi prenose i poznavanje društvenog života ljudi u zemlji čiji jezik uče.

Mnogi autori smatraju medije kao glavno podsticajno sredstvo u nastavi stranog jezika. Jedni svrstavaju medije u instrumente koji pomažu nastavnicima u rešavanju konkretnih problema koji se pojavljuju u procesima evaluacije, kao i drugim procesima u nastavi. Oni predstavljaju i sredstva pomoću kojih nastavnici pomažu učenicima da se približe određenim situacijama, mestima... koje ne bi mogli da upoznaju na drugi način. Drugi ih pak povezuju sa određenom „manifestacijom“ koja proizvodi slike i zvuke, na odvojeni ili simultani način (Malagón Hernández, Frías Cabrera, 1992: 4–8).

U skladu sa ovakvom funkcijom medija, može se reći da su oni osnovni kulturni instrumenti, zahvaljujući kojima utemeljujemo nova znanja, kako o socijalnom i kulturnom životu ljudi, tako i na ostalim poljima čiji jezik učimo. Kao takvi, oni predstavljaju nastavne elemente u obrazovnom procesu. Zahvaljujući njihovim simboličkim sistemima i strategijama njihove upotrebe, oni utiču na razvoj kognitivnih sposobnosti, pružajući učenicima lakše razumevanje prenesenih informacija (Malagón Hernández, Frías Cabrera, 1992: 9). Slika u pokretu povezana sa zvukom predstavlja jedan novi način ispoljšavanja ideja, misli i osećanja, koji se razlikuje od pisane forme. Ona nam prvo prenosi realan svet koji posmatramo (koji kroz tekst ne možemo da doživimo), pa zatim ideju, dok tekst zahteva jedan kognitivni napor prepoznavanja apstraktnih simbola kako bismo otkrili njegovo značenje, a potom izaziva ili *ne* izaziva i naše emocije (Malagón Hernández, Frías Cabrera, 1992: 1–4).

Glavne prednosti medija u nastavi su ove:

- olakšavaju usvajanje stranog jezika,
- doprinose bržem usvajanju jezika,
- prenose dinamičnost i autentičnost radnje,

- sadrže mnogo izvora informacija,
- omogućavaju povratne informacije,
- učenik postaje aktivan učesnik u procesu učenja stranog jezika,
- povećavaju motivaciju,
- poboljšavaju interakciju,
- doprinose lakšoj individualnoj evaluaciji,
- pružaju učenicima mogućnosti za širenje različitih sfera interesovanja,
- poboljšava se fonetski, morfološki i sintaksički nivo znanja,
- omogućuju rad u manjim grupama,
- pružaju učenicima verodostojnu sliku društvenih i kulturnih događaja zemlje čiji jezik uče (Hurtado Montesinos, Díaz Carcelén, *Tecnologías para la enseñanza-aprendizaje de la lengua extranjera...*).

Može se reći da postoje tri nastavne forme i da u svakoj od njih mediji imaju različite uloge, od osnovnog prenosioca informacija pa do postanka glavnog elementa analize. To su tehnička, praktična i kritička forma. U okviru tehničke forme mediji predstavljaju prenosiocima informacija pismenim putem, to jest od učenika se zahteva memorisanje informacije iz datog teksta. Pozitivne strane ove uloge medija jesu te što tekstovi predstavljaju „produkte“ raznih eksperata, to jest informacije koje su naučno dokazane (Malagón Hernández, Frías Cabrera, 1992: 13, 14). Što se tiče praktične forme, uloga medija je dosta veća od uloge prenosioca poruke, a to je da utiču na razvoj kognitivnih sposobnosti kod učenika i priznaju im se mogućnosti koje poseduju kao izražajna i komunikativna sredstva. I, u okviru kritičke forme, medijima se pripisuje uloga elementa analize i refleksije, to jest uloga transformacije praktične nauke u elemente analize psihosocijalne i socioobrazovane realnosti (Malagón Hernández, Frías Cabrera, 1992: 15).

TELEVIZIJA U NASTAVI ŠPANSKOG JEZIKA

Učenike, kao što svi znamo iz sopstvenog iskustva, najviše privlače šarolike slike, njihova raznolikost i dinamičnost radnje prikazane kroz njih. Sa ovakvom vrstom prenošenja vizuelne poruke učenici se najčešće mogu sresti na jednom od najmoćnijih i najaktuelnijih vrsta medija danas – televiziji. Kao najomiljeniji oblik zabave i informisanja kod učenika, televizija može preuzeti ulogu nastavnika (naravno, ukoliko se koriste samo njene pozitivne strane) i time doprineti bržem i lakšem usvajanju ciljnog jezika. U cilju ostvarivanja bržeg i lakšeg usvajanja jezika, potrebno je da određene televizijske forme (serije, emisije...) zastupaju sledeća pravila:

- da odgovaraju koncepciji programa namenjenoj učenicima toga uzrasta,
- da poseduju edukativni i informativni sadržaj,
- da podstiču učenike na stvaralaštvo,
- da jezik i govor u njima bude razumljiv i jasan,
- da sadržaji budu rekreativni, zabavni (učenje i usvajanje jezika se najbolje postiže kroz igru i zabavu),

- da sadrže humor,
- da bude razvijena komunikativna interakcija (vođenje dijaloga, neposredno i jednostavno izražavanje),
- da postoji usklađenost slike i govora (govor voditelja na određenu temu treba da odgovara slici na ekranu koja se prikazuje).

Dugogodišnje studije koje su se bavile analizom postizanja vizuelnih efekata u nastavi stranog jezika, svedoče o vrednosti njihove upotrebe, sagledavajući razloge iz više uglova: sa kognitivno-psiološke tačke gledišta smatra se da vizuelni način prenosa poruke pomaže razumevanju audio-govorne poruke; dok sa didaktičke tačke gledišta, predstavljanje sekvenci slika spojenih sa zvukom doprinose jednom bržem procesu prenosa informacija, poboljšavajući sposobnost zapažanja sadržaja (Branco Sanches, Barbieri Duráo, 2003: 976). Tačnije, vizuelno prenošenje poruke omogućava lakše globalno razumevanje te poruke, zahvaljujući tome što naše oko usvaja slike kao što omogućava i uočavanje grafemskih znakova. Sa druge strane, kroz slušni kanal nam dopiru sekvence zvuka koje nam omogućuju da doživimo stvaran utisak onoga što posmatramo. Istovremeno posmatranje slike i slušanje govora doprinosi i njihovom bržem i lakšem pamćenju, koji je još jedan od bitnih argumenata u procesu upotrebe medija u učenju stranog jezika (Branco Sanches, Barbieri Duráo, 2003: 977).

Nažalost, upotreba svakodnevnog, živog jezika u učionici se vrlo često zaboravlja. Iako i nastavnici provode vreme gledajući televiziju, oni često zanemaruju njen pozitivni značaj u nastavi i okreću se svojim davno naučenim tradicionalnim metodama. Na ovaj način, škola postaje mesto u kojem učenje jezika ne omogućava i njegovu upotrebu van učionice. U obrazovnim institucijama u kojima se uči strani jezik treba da se obezbede adekvatno opremljene učionice kako bi učenici, uz upotrebu televizije, imali prilike da razvijaju svoj kritički duh, učestvuju u debatama... – jednom reči, da razvijaju svoje komunikativne sposobnosti.

Uz pomoć novonastalih tehnologija danas, uloga nastavika bi bila da pruži učenicima odgovarajući materijal, to jest alat koji će im omogućiti samostalno učenje i usvajanje stranog jezika. U odabiru materijala za upotrebu televizije u nastavi, prevlađuju dva kriterijuma: autentičnost i raznolikost. Pored ovih kriterijuma potrebno je da nastavnik bude upoznat i sa učenikovim prethodno stečenim znanjem i sa njegovim različitim sferama interesovanja (Taboada, 2000: 1–7).

Postoje različite televizijske forme koje su pogodne za upotrebu u nastavi jezika. To su: serije, emisije, informativni programi, kvizovi, filmovi itd.

Aktivnosti koje mogu da se realizuju na času uz pomoć ovih formi mnogobrojne su:

- gledanjem određenih segmenata serije (po mogućstvu da je učenicima poznata i zabavna) učenici mogu da daju sugestije, iznose svoja mišljenja, učestvuju u debatama, komentarišu pojedine likove... Po ugledu na serije koje sadrže dijaloge i brze izmene replika, učenici, po završetku gledane serije mogu samostalno da izvedu komad koji je njima bio najinteresantniji;
- isto tako, po ugledu na razgovorne emisije učenici mogu da se podele u grupe u kojima će postojati voditelj, gosti i publika, koja postavljanjem pitanja takođe postaje glavni učesnik u emisiji;
- slušanjem informativnog programa (npr. vesti), učenici dobijaju najnovije informacije o aktuelnostima i zbivanjima u zemlji čiji jezik uče. Usvajaju različite varijante španskog jezika i prilagođavaju se dinamici izvornog govornika.

UČENJE NA DALJINU I INTERAKTIVNA TELEVIZIJA

Brze promene u društvu u kojem se sve više teži razvijanju tehničkih inovacija dovele su i do transformacije u sistemu obrazovanja: cilj obrazovanja danas jeste da se u procesu učenja i usvajanja jezika zameni uloga nastavnika i učenika, a to znači da se težište obrazovanja prebaci na učenika. U cilju stručnijeg obrazovanja, dolazi do inicijative koja ima za cilj saradnju sa evropskim zemljama, razmenu iskustava u različitim obrazovnim oblastima, to jest ostvarivanje koncepta učenja na daljinu (*e-learning*) u svim evropskim zemljama. E-učenje predstavlja učenje preko internet mreže i pokazuje kako multimedijalne tehnologije mogu da doprinesu bržem i lakšem učenju stranog jezika. Ovakav proces učenja jezika omogućava učenje na bilo kom mestu i u bilo koje vreme, dok internet obezbeđuje ostvarivanje kontakta sa nastavnicima i kolegama kao i pristup nastavnom materijalu. Prednosti e-učenja su još i te što može da prenese pravu informaciju u vreme i na mestu kada je potrebno, zatim smanjuje broj sredstava koji se koristio u tradicionalnom odvijanju nastave i uključuje najrazličitiji materijal neophodan za učenje i usvajanje stranog jezika. Kursevi jezika i obuke se prenose do najudaljenijih lokacija u sinhronom ili asihronom obliku, uključujući i tekstove, audio ili video trake, kompakt-diskove, interaktivnu televiziju i faksove.

Interaktivna televizija podrazumeva dvosmernu komunikaciju između nastavnika i učenika, pa se tako naziva još i dvosmerna instrukciona televizija. Sa aspekta primene interaktivne televizije u obrazovanju posebno su značajne tri osnove karakteristike:

1. digitalizacija – digitalni signal nije osetljiv na smetnje, pa samim tim proizvodi i kvalitetniju sliku, bez šuma i drugih smetnji. Pored kvalitetnog prenosa slike i zvuka, interaktivna televizija može da prenosi i teletekst i još mnogo drugih informacija koje su u funkciji potreba nastavnika i učenika;
2. interakcija – pruža mogućnost učeniku da komunicira sa dobavljačem usluga interaktivne televizije i na taj način može da bira različite sadržaje kao i mogućnost saradivanja sa ostalim učenicima;
3. personalizacija – korisnik interaktivne televizije može da bira sadržaje u skladu sa svojim prethodno stečenim znanjem i interesovanjima, tj. interaktivna televizija poseduje i ulogu prilagođavanja programa određenoj ciljnoj grupi i pojedincu (Ristić, 2010: 700–702).

Učenjem na daljinu postiže se znatan uspeh zahvaljujući sistemskom pristupu, koji obezbeđuje uslove za njegov razvoj. Ovaj sistemski pristup se sastoji iz mnogo različitih elemenata kao što su: pedagoški, tehnološki, etički, korisnički itd. Ukoliko svaki od navedenih elemenata učenja na daljinu funkcioniše, interaktivna televizija može da ponudi zanimljivo, interaktivno i efikasno učenje stranog jezika (Ristić, 2010: 702–708).

RADIO I UČENJE ŠPANSKOG JEZIKA

Očigledno je da radio danas predstavlja jedan od najpraktičnijih medija u svakodnevnom životu. Posедуje moć informisanja na bilo kom mestu i u bilo koje vreme širom sveta o događajima i dešavanjima aktuelnim u bilo kojoj zemlji.

Baš kao što putem radija mogu da se nauče raznovrsne svakodnevne aktivnosti (npr. u domaćinstvu – kuvanje; na radnom mestu – popravljavanje računara...), isto tako radio ima veliku ulogu i u učenju jednog stranog jezika. Ali uspeh ovog medija u nastavnom procesu zavisi od mogućnosti i ograničenja ovog medija, to jest njegovog jezika. Neka od mnogobrojnih ograničenja radiofonijskog jezika su:

- jezik je jednosmeran: nastavnik–učenik. Nastavnik govori i objašnjava a učenik nema mogućnost da traži objašnjenja i ponavljanja;
- učenik može da sluša samo jedanput i ono što čuje je kratkotrajno, prolazno. Stoga, radiofonijski jezik treba da bude:
- razumljiv – brzina poruke mora da bude odgovarajuća (između 160 i 170 reči u minuti)
- jednostavan – jezičke konstrukcije treba da budu jednostavne i direktne, i treba izbegavati upotrebu eufemizama;
- zvučan – čist, jasan, neutralan, sa pravilnom vokalizacijom glasova, ritma i intonacije; i naravno bez drugih ometajućih zvukova u pozadini;
- kontekstualizovan – ne smeju da se predstavljaju izdvojeni koncepti (Jáimez, 2010: 372–375).

Pored ovih odlika radiofonijski jezik treba da bude i svakidašnji, a on se najčešće odlikuje dijalozima. Iz ovog razloga radiofonijski jezik u učionici mora da sadrži učestale dijaloške situacije koje će biti ponavljane u skladu sa potrebama učenika.

Primer radiofonijskog časa u nastavi španskog jezika:

Hola. Esperamos que hoy tengas muchos ánimos de compartir con nosotros. En la última clase estuvimos hablando del tiempo. Hablamos de los días, los meses y las horas. Hoy te estaremos hablando de una fecha muy especial. Una fecha que representa fiesta. Una fecha que hay que celebrar. El cumpleaños es una fiesta que se celebra en la mayoría de los países. Es la fecha en la que celebramos el aniversario de nuestro nacimiento. Nuestra fecha natal. Pero el cumpleaños no se celebra en todas partes de la misma manera. Hay detalles que lo hacen diferente. ¿Cómo lo celebras tú? ¿Quiénes te acompañan? ¿Qué te desea la gente? ¿Siempre tienes torta con velas? ¿Estás pleno de felicidad? ¿Qué haces antes de cortar la torta?

[Muzički predah]

¡Claro que sí! Cuando celebramos nuestro cumpleaños estamos rodeados de familiares y amigos. Y además tenemos torta, refresco y licores para invitar. Venezuela tiene una forma muy particular de celebrar el cumpleaños. En Venezuela también invitamos a los familiares y amigos. Pero en Venezuela, además de soplar las velas de la torta, hay que cantar una canción muy especial. Venezuela tiene una canción especial para los cumpleaños. Una canción que se canta justo antes de soplar las velas. A continuación oírás la canción, que se titula «Ay qué noche tan preciosa»

[Pauza]

Es una hermosa canción. Esta canción se canta en los cumpleaños venezolanos antes de cortar la torta. Esta canción responde algunas de las preguntas que te hemos hecho arriba. Vamos a ver cuáles son:

*Pregunta 1: ¿Quiénes te acompañan en tu cumpleaños?
Tus más íntimos amigos.*

Pregunta 2: ¿Qué te desean tus más íntimos amigos? Un mundo de felicidad y un cumpleaños feliz.

*Pregunta 3: ¿Qué ruegan a Dios tus más íntimos amigos?
Ruegan a Dios por que pases un cumpleaños feliz.*

[Pauza]

En esta canción hay muchas palabras que se dicen cuando estamos de fiesta: «luz», «noche preciosa», «alegría».

[Pauza]

A continuación oiremos dos diálogos en los que el tema es un cumpleaños. El primer diálogo es una conversación entre amigos; el segundo diálogo es una conversación entre compañeros de trabajo.

Diálogo A:

— Bueno, entonces, ¿Irás al cumpleaños de María?

— ¡Claro! ¿Qué llevo?

— Podemos regalarle la torta. Y además comprar velas mágicas.

— Perfecto. Esa noche la pasaremos bien.

Diálogo B:

— Me retiro. Se ha hecho tarde. Tengo un compromiso.

— Pero este trabajo hay que terminarlo hoy.

— Lo siento, pero es el cumpleaños de María.

— ¿No puedes faltar?

— No puedo. Soy su mejor amigo.

— Hasta luego.

[Pauza]

Bueno, ya has aprendido algo nuevo: la fiesta de cumpleaños es muy parecida en los distintos países del mundo. Siempre hay torta, refrescos y licores. Los cumpleañoseros siempre están acompañados de los amigos más íntimos. Pero Venezuela tiene una canción especial para los cumpleaños. Esta canción la tienes en tu libro de apoyo. Intenta aprenderte esa canción venezolana y sorprende a tus amigos más íntimos. En la próxima clase hablaremos de otra fecha importante: el día de la madre. Hasta aquí hemos llegado hoy. Adiós. Adiós.

(Jáimez, 2010: 375).

ŠTAMPA

Od nastanka obrazovnog sistema pa sve do danas, cilj kojem se težilo bio je razvoj autonomnog učenja. Stoga, danas se nalazimo ispred mnogih nerazdvojivih instrumenata prethodno već pomenutih, koji zajedno sa štampom predstavljaju važne segmente psihološko-pedagoške osnove (Jurado Martínez, 1994: 106, 107).

Uz upotrebu aktuelnosti i slika u časopisima učenik postaje dodatno motivisan za učenje stranog jezika. Novinski članci pozitivno utiču na razvijanje kritičke svesnosti učenika uz omogućavanje poznavanja i političkog i socijalnog života zemlje čiji se jezik uči. Očigledno je da jezik u novinama po svojoj prirodi predstavlja osnovni lingvistički model, jer se njegova jezička struktura stalno ponavlja, pa samim tim on postaje i lako usvojiv (Jurado Martínez, 1994: 108, 109).

Upotrebom štampe u nastavi stranog jezika učenik stvara i naviku za čitanjem i informisanjem. Stiče sposobnost da vrednuje ulogu medija kao i da pažljivo vrši procenu o tome koji će materijal odabrati. Ovaj segment upotrebe štampe u nastavi je i jedan od najbitnijih. Poznato je da uključivanje štampanih materijala može proizvesti i izvesne rizike u procesu učenja stranog jezika. Oni vrlo često sadrže brojne gramatičke, stilske i pravopisne greške, pa je stoga jako važan i nastavnikov odabir štampe u nastavi, kako zbog ispravnosti jezičke strukture tako i zbog prilagođavanja sadržaja različitim afinitetima učenika.

UPOTREBA JEZIKA U MEDIJIMA

Mediji su u najvećoj meri određeni jezikom koji, u zavisnosti od toga da li se radi o štampanoj ili elektronskoj vrsti medija, može biti govorni i pisani. Kao osnovna sredstva prenošenja poruka jasno je da su mogućnosti uticaja medija veoma velike i na govorno-jezičku kulturu učenika (Jocić, 2006: 173–178). Jezik predstavlja čovekovo najveće otkriće prilikom rođenja i ima ulogu da ispoljava čovekovu biološku, kulturnu i psihosocijalnu narav (Radovanović, 1979: 41–45). U skladu sa tim, vođene su brojne polemike na temu negativnih uticaja koji mediji danas mogu da prouzrokuju kod mladih. Pominju se kao faktori koji presudno utiču na „kvarenje“ jezika.

Kako su ustanovljena i pozitivna i negativna dejstva medija, cilj je predstaviti one pozitivne strane medija u nastavi kako bi se učenici što više približili tzv. živom jeziku u učionici. Putem medija učenici dolaze u kontakt sa najrazličitijim upotrebama jezika u govornim situacijama. Oni nesvesno usvajaju jezičke modele koji se prenose iz medija u medije, jer njihove sintaksičke strukture, morfološka rešenja i leksika predstavljaju šeme koje se stalno ponavljaju (Sánchez Calvo, 2009: 1–4).

Pošto su uticaji medija veoma veliki, oni mogu doprineti podizanju i širenju jezičkog standarda kod mladih. To se odnosi na govornu normu (intonaciju, izgovor i akcentat), jer je za učenike koji su iz sredina dijalekatski udaljenih od standardnog srpskohrvatskog jezika to jedina prilika da čuju standardnojezički izgovor. Prema tome, radio i televizija predstavljaju dobru priliku da učenici usvoje različite književno-jezičke izraze standardnog srpskohrvatskog jezika, pogotovo u domenima akcenta i izgovora, koje ne mogu dovoljno da upoznaju iz udzbenika i drugih tekstova pisane forme (Jocić, 2006: 178).

Uprkos činjenici da je obaveza nastavnika da učenike upozna sa različitim dijalektima, teško je poverovati da su nastavnici zaista u stanju da podjednako verodostojno to i predstave. U interpretaciji

izvornih govornika dijalekti postaju upečatljiviji i dopadljiviji i kao takvi doprinose oslobađanju učenika od eventualne neprijatnosti što njihov sopstveni jezik ima dijalekatska obeležja, a istovremeno im pomaže u shvatanju o potpuno ravnopravnoj komunikacijskoj funkciji dijalekata. Dosadašnji podaci o interesovanjima mladih pokazuju da se mladi opredeljuju više za rekreativne sadržaje koji sadrže neposredan govor, to jest svakidašnji kolokvijalni jezik (Jocić, 2006: 179–181). U ovakve sadržaje spadaju igrani filmovi, serije, zabavno-muzički i sportski program, pa je stoga poželjno da se isti sadržaji uključe i u procesu nastave stranog jezika. Pored navedenih sadržaja mlade privlače i tzv. kontakt-programi i ekonomsko-propagandne poruke, u kojima dominantnu ulogu ima govor, a ne čitanje. Kontakt-programi podrazumevaju televizijske emisije u kojima pored angažovanih izvođača i nekih pripremljenih priloga učestvuju takođe i gledaoci. Za vreme ovakve emisije ostvaruje se veza sa gledaocima koji telefonom ili dolaskom na mesto izvođenja emisije, iznose svoja mišljenja, postavljaju pitanja, daju sugestije, i na taj način učestvuju u programu na ciljnom jeziku. Kombinujući ovakve različite tipove emisija u nastavi učenik nesvesno i lako ispoljava svoju zainteresovanost za određenu temu i oslobađa se potencijalnog straha prilikom uspostavljanja komunikativne interakcije (Jocić, 2006: 179).

Osobine govornog jezika se takođe mogu pronaći i u pisanoj formi (npr. stripovi) i savršeno odgovaraju lakšem i bržem usvajanju jezika u nastavi. To su dijaloški govori, kratke rečenice, brze izmene replika, izostavljanje deskripcije, mnogo upitnih i uzvičnih rečenica, veliki broj modalnih reči, prepoznatljiva i uobičajena leksika i sl. Ovakva jezička organizacija koja odgovara pisanoj formi pokazuje dinamičnost radnje kao i neposredniju komunikaciju (Jocić, 2006: 180, 181). Veoma je zanimljivo uverenje da većina omladine koja čita stripove, zabavnu i sportsku štampu, a istovremeno gleda i televiziju, traži identičan tip sadržaja u ove dve vrste medija (Kvejl, 1976: 52).

Jezik medija ima veliku ulogu u bogaćenju leksike, terminologije, frazeologije i kreativnosti u jeziku.

1. Bogaćenje leksike

Tome doprinose emisije koje govore o rečima, to jest emisije u kojima se objašnjavaju reči i njihova značenja. U jednoj takvoj emisiji (npr. tv emisija Televizije Beograd „O čemu je reč“) definišu se značenja reči: *osobina* (*fizička osobina* – mršav, dugoruk, dugonog...; *karakterna osobina* – saosećajan, vredan, dobričina, šaljivčina, sramežljivac...); *raspoložen* – srećan, veseo...

2. Bogaćenje terminologije

U nekim emisijama obrazovnog programa specijalno namenjenog deci vrlo često se preteruje sa upotrebom termina koji su neprimerni, a uz to, i prethodno neobjašnjeni. Kada se u okviru obrazovnog školskog programa u jednoj televizijskoj emisiji (u kojoj se govori o grafici XIX veka) upotrebljavaju reči kao: *litografija*, *klasicizam*, *romantizam*, *bakrorez*... Onda ovakve emisije postaju nekomunikativne.

3. Bogaćenje frazeologije i kreativnosti u jeziku

Vrlo kreativan pristup jeziku imaju stripovi. Njihova kreativnost se ogleda u leksici i u upotrebi niza frazeologizama ili narodnih izreka u funkciji originalne karakterizacije govornih situacija: *Šort Nožurda* (ličnost sa kratkim i debelim nogama), *Kantalonac* (ličnost u obliku kante i lonca), *Buljko Bašmebriga* (ličnost krupnih očiju, nezainteresovana, lenja itd.); i izreke nastale kao komentar događaja:

„Gde je mnogo smeha, malo je pameti“; „Došla maca na vratanca“; „Ko se hvali, sam se kviri“; „Kad na vrbi rodi grozđe“; „Ko drugome jamu kopa, sam u nju pada“; „Dug jezik – kratak život“; „Ko pre devojci, tom miraz“ (Jocić, 2006: 180, 181).

Učenje stranog jezika treba da obuhvati najopštije upotrebe tog jezika koje svakodnevno koriste svi govornici, ma koliko one bile udaljene od propisanih pravila koje zastupaju obrazovne akademske institucije i prestižni lingvisti (Castillo Carballo, 2003: 237, 238). Sa druge strane, mediji imaju kulturnu ulogu prema širem društvu kojem su namenjeni. Oni postaju obavezni, do određene mere, da zadrže ravnotežu između kolokvijalnog i onog jezika zastupljenog u gramatikama i rečnicima radi nezaboravljanja važnosti jezika u okviru zajednice hispanskih govornika. Iz ovog razloga se javlja potreba za uvođenjem štampe, informativnih video-programa, debata i sl. Oni predstavljaju nastavni material koji pomaže učenicima u davanju jednog potpunog lingvističkog oblika i spajanju onog prostora koji postoji između jezika u rečnicima i svakodnevnog jezika, to jest doprinosi najmanjem mogućem razmimoilaženju između njih (Castillo Carballo, 2003: 238, 239). Dakle, mediji predstavljaju ogledalo i pokretač društvenih i jezičkih promena. Na određenim vrstama medija, npr. televiziji, vizuelna slika doprinosi činjenici da se široke mase ljudi ugledaju na osobe sa prestižnim statusom pa tako i te osobe kraj malih ekrana postaju njihov osnovni jezički model (Castillo Carballo, 2003: 239).

Iako se u procesu usvajanja ciljnog jezika teži poznavanju morfoloških i sintaksičkih pravila, kao i poznavanju leksike u diskursu, neophodno je obratiti pažnju da se jedan jezik manifestuje i kroz pisanu upotrebu. Ovo je upravo jedan od glavnih nedostataka kod učenika u procesu učenja stranog jezika. Vrlo je česta pojava da učenici izbegavaju ortografska pravila, što u mnogim slučajevima direktno utiče na pravilan izgovor, pogotovo na akcent. Zapanjujuće je posmatrati koliko je učeniku teško da odluči gde se u određenoj reči nalazi naglašeni slog (*silaba tónica*), naročito u onima gde ne postoji grafički akcent (*acento gráfico*). Može se reći, ukoliko učenici ne poznaju ortografska pravila, neće znati dovoljno dobro ni da izgovoravaju pojedine reči. U skladu sa ovim, preporučljivo je da se istakne značaj naglašanih slogova kroz uobičajene vežbe u nastavi u cilju postizanja uspeha u oblasti ortografije. Uz to, treba obavestiti učenike da jedno dublje poznavanje ortografskih pravila istovremeno upućuje na pravilan izgovor; isto kao što i pravilan izgovor svakog leksičkog elementa koji nije vidljiv dovodi do nepogrešive pisane forme tog elementa (Castillo Carballo, 2003: 240). Uvežbavanje pravilnog izgovora kod učenika najbolje se može postići upotrebom onih reči koje sadrže isti oblik a različito značenje, kao kod reči *público* i *publicó*, *sabia* i *sabía* itd. Međutim poznavanje akcentovanja u španskom jeziku podrazumeva ponekad i prethodno poznavanje fonetike i gramatike toga jezika. Na primer, učenik može pogrešno akcentovati reč *aéreo* ukoliko ne prepozna da u njoj postoji 4 sloga sa 2 hijata (a-é-re-o) kao i da je naglašeni slog treći od kraja (*antepenúltima sílaba*).

Za sve ovakve procese, bez sumnje, veliku ulogu imaju sredstva masovne komunikacije tj. mediji. Govorni mediji se, na primer, mogu upotrebiti za realizaciju aktivnosti na času u kojima se od učenika očekuje da pronadu naglašene slogove određenih reči, itd. (Castillo Carballo, 2003: 241).

U svakodnevnom jeziku medija može se ponekad primetiti i upotreba pretencioznih izraza, to jest eufemizama koji su za širi auditorijum nerazumljivi. Tako u španskom jeziku nailazimo na izraze *empleado en una finca urbana* umesto *portero*, *defunción* umesto *muerte*, *técnico comercial* umesto *representan-*

te, establecimiento bancario umesto *banco*, *concretizar* umesto *concretar* itd. Eufemizmi, kao i neke greške koje se javljaju u štampi na španskom jeziku, utiču na mogućnost nerazumevanja teksta u nastavi španskog jezika i mogu dovesti i do pogrešne interpretacije toga teksta. Izostavljanje ili pogrešno pozicioniranje zapete, nepravilna upotreba vremena (nepoštovanje pravila slaganja vremena), nepravilno akcentovanje i nepravilna upotreba predloga *de*, samo su neke od najčešćih grešaka koje se javljaju u štampi na španskom jeziku. Ovakve greške pored toga što onemogućavaju pravilno usvajanje ortografskih, gramatičkih i leksičkih pravila, takođe, zbog nerazumevanja teksta, ne dozvoljavaju verodostojno prenošenje društvenog i kulturnog života ljudi iz zemlje čiji se jezik uči.

U skladu sa ovim, neophodno je izvršiti pravilnu selekciju materijala od strane nastavnika, to jest onu koja će odgovarati nivou učenja jezika kod učenika, njihovim interesovanjima, i naravno, onu koja će do određene mere zadržati ravnotežu između najopštijih upotreba jezika koji koriste svi govornici i onoga zastupljenog u gramatikama i Škola danas sve više prestaje da bude glavni izvor informacija, jer joj u tome veliku konkurenciju predstavljaju televizija, internet, štampa i ostala sredstva masovne komunikacije. Međutim, ona će uvek ostati ključna institucija za sticanje obrazovanja učenika, kako onog osnovnog tako i visokog akademskog. U skladu sa ovom činjenicom, treba uspostaviti vezu između obrazovnih ustanova i medija i time doprineti da mediji postanu glavni posrednici u učenju španskog jezika.

Iako mediji i podučavanje jezika predstavljaju ponekad dva suprotstavljena sveta, jedan je svet koji teži ka razvijanju kreativnosti i mašte a drugi upućuje na konkretno, njihov spoj predstavlja danas jednu sveobuhvatnu obuku jezika koju nastavnici treba da pruže svojim učenicima.

Jedna od glavnih nedoumica koja nastaje prilikom uvođenja medija u nastavu i zbog koje je danas zastupljenost medija u nastavi nedovoljna, jeste: Kako na najbolji način prezentovati određeni medijski materijal u učionici? Mnogo puta se dešava da je izbor materijala neadekvatan i da nastavnik nema jasno određeni cilj i način za njegovo ostvarenje. U ovakvom slučaju učenici mogu izgubiti interesovanje za učenje španskog jezika. Zato je potrebno da nastavnik odabere materijal u skladu sa jezičkim nivoom na kojem se nalaze učenici, sa njihovim interesovanjima, kao i to da uvođenje materijala bude postepeno. U suprotnom, autentični materijal (materijal u kojem je zastupljen izvorni govor ciljnog jezika) može da stvori učeniku otpor prema upotrebi tehnologije, ili čak strah od kontakta sa dinamikom izvornog govora.

Još jedan veliki razlog za nedovoljnu upotrebu medija u obrazovanim institucijama jeste nemogućnost nabavke medijske opreme zbog velikih troškova koje ista zahteva.

ZAKLJUČAK

Integracija medija je danas, osim sa nastavom, povezana i sa raznim drugim oblastima obrazovnog sistema kao što su tehnika, osoblje itd. Oni utiču na celokupan značaj razvoja škole u kojoj glavne promene pokreće osoblje te škole, to jest nastavničko jezgro. Nastavnici danas preuzimaju ulogu promotera u tehničkom i pedagoškom pogledu, pa skladno tome treba da teže da učenje stranog jezika predstavlja jednu sveobuhvatnu jezičku obuku, koja nije vezana samo za upotrebu udžbenika već ujedinjuje tradicionalne i nove metode, književni i svakodnevni govor (Nadrljanski, *Zaključno razmatranje...*).

Digitalni mediji su odavno prisutni u školskim učionicama: kompjuteri i internet su postali svakodnevni neophodni instrumenti u učenju stranog jezika danas. Znatno doprinose tome da učenici steknu neophodnu multimedijalnu kompetenciju koja danas predstavlja ključnu kvalifikaciju u učenju stranog jezika.

Televizija, radio i novine su glavni posrednici između školskog prostora i svakodnevice. Raznorsnost sadržaja koje nude, mogućnost interakcije, neposredan uvid u dešavanja u zemlji čiji se jezik uči, individualizacija, nesvesno usvajanje jezika kroz igru i zabavu... predstavljaju samo neke od najvažnijih prednosti upotrebe medija u nastavi španskog jezika. Međutim, za odabir odgovarajućeg materijala i za način njihovog prezentovanja u učionici zaduženi su i najveću odgovornost imaju nastavnici jednog stranog jezika danas.

Literatura

1. Baćević, Lj.; Vasović, M.; i Plavšić, P.(1979). *Mladi u sistemu masovnog komuniciranja*, Beograd.
2. Sanches, B.; María, G.; Duráo, B.; Balbino de Amorim, A.(2003). *La televisión y la enseñanza de español como lengua extranjera en Brasil ¿por qué no?*. In ASELE, Actas XIV, Centro Virtual Cervantes. http://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/asele/pdf/14/14_0977.pdf
3. Carballo, C.; Auxiliadora, M.(2003). *Interferencia de los medios de comunicación en la enseñanza de L2*. In ASELE, Actas XIV, Centro Virtual Cervantes. http://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/asele/pdf/14/14_0238.pdf
4. Ferreira, C. *Medios de comunicación en manuales didácticos de enseñanza/aprendizaje del español como lengua extranjera*.(2003). In ASELE, Actas XIV, Centro Virtual Cervantes. http://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/asele/pdf/14/14_0315.pdf
5. Montesinos, H.; Dolores, M.; Díaz Carcelén, L. *Tecnologías para la enseñanza-aprendizaje de la lengua extranjera*. (2000). <http://ocw.um.es/cc.-sociales/tecnologias-de-apoyo-y-atencion-a-la-diversidad/material-de-clase-1/tema8.pdf>
6. Jáimez, R. *El uso de la radio para la enseñanza del español como lengua extranjera*. http://cvc.cervantes.es/lengua/anuario/anuario_06-07/pdf/ele_05.pdf
7. Jocić, M. *Jezik, komunikacija, razvoj*.(2006). Novi Sad: DOO Dnevnik-Novine i časopisi.
8. Jurado Martínez, J. *La prensa, un enfoque alternativo en la enseñanza de la lengua*.(1994). Revista científica iberoamericana de comunicación y educación ISSN 1134-3478. http://www.google.com/url?sa=t&source=web&cd=2&sqi=2&ved=0CCAQFjAB&url=http%3A%2F%2Fdialognet.unirioja.es%2Fservlet%2Ffichero_articulo%3Fcodigo%3D635385%26orden%3D77046&rct=j&q=jurado%20martinez-la%20prensa%2Cun%20enfoque%20alternativo&ei=Mkx3TpaIEMy28QO-443JDQ&usq=AFQjCNFswjj68tOHlI6E4vOrdETzpO_hsQ&cad=rja
9. Mek, D. *Uvod u sociologiju masovnih komunikacija*.(1976). Beograd.
10. Malagón Hernández, Mario Jorge; Frías Cabrera, Yicel. *Los materiales didácticos digitales: Fundamentos conceptuales*. http://www.google.com/url?sa=t&source=web&cd=2&ved=0CCIQFjAB&url=http%3A%2F%2Fftp.ceces.upr.edu.cu%2Fcentro%2Frepositorio%2FTextuales%2FElaborados_por_la_academia%2FLos_%2520materiales_%2520did%25E1cticos_Fdtos_%2520conceptuales

- pdf&rct=j&q=malagon%20hernandez%20cfrias%20cabrera-los%20materiales%20didacticos%20digitales&ei=nUV3TvWXOer74QTil_mbDQ&usg=AFQjCNEF5Eb4LEXzGid6-ueQOzCl-nEB5g&cad=rja
11. Nadrljanski, M.; Nadrljanski, Đorđe. *Elektroničko učenje*. http://www.famns.edu.vs./skup2/radovi_pdf/nadrljanski_đorđe_mila.pdf
 12. Radovanović, M. *Sociolingvistika*. (1979). Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.
 13. Ristić, M. *Televizija u sistemu učenja i obuke na daljinu*. (2010). in Tehnika i informatika u obrazovanju. <http://www.google.com/url?sa=t&source=web&cd=1&ved=0CCAQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.scribd.com%2Fdoc%2F45033522%2F521-Ristic-Televizija-u-Sistemu-Ucenja-i-Obuke-Na-Daljinu&rct=j&q=ristic%20miroslava-televizija%20u%20sistemu%20ucenja%20i%20obuke%20na%20daljinu&ei=0EZ3TtXFBsyy8QOr3-XIDQ&usg=AFQjCNEVZnnvnGXRTzE6Ay9Bo4APa8elpg&cad=rja>
 14. Sánchez Calvo, A. *La lengua en las aulas*. Revista iberoamericana de Educación, ISSN:1681-5653 www.rieoei.org/deloslectores/2999Calvo.pdf
 15. Taboada, María Beatriz. *El discurso de la televisión en el aula*. http://www.educ.ar/educar/lm1188400770630/kbee:/educar/content/portal-content/taxonomia-recursos/recurso/938d4d78-f3d4-4be7-8723-7aaa6a1e3faf.recurso/04a56920-cf23-4627-992f-b9237739883/el_discurso_de_la_television_en_el_aula.pdf

Nela Stojiljković

Academy of Vocational Studies Sumadija, Department Arandjelovac, Arandjelovac

USE OF MEDIA IN SPANISH LANGUAGE TEACHING

Abstract: In this paper, a new role of communication technologies (media), which provided the basis for radical changes in the educational process today, was examined. The importance of the media and the associated advantages was considered, and the possibilities of their application in Spanish language teaching were analyzed. The new teaching methods strive to adapt to the communication system of new generations of students and, thus, help students achieve their goals. Accordingly, there is a variety of forms of using the media in today's teaching, as well as of teaching activities that can be realized by the application of the media. The main purpose of using communication technologies in teaching is to create an educational model that will provide comprehensive language training, including a student-oriented model of education. The potential of multimedia today includes increased teaching capacities of teachers so as to organize and realize a new teaching concept that is different from the traditional one.

Keywords: teaching, learning, media, television, radio, print media, distance education, multimedia competencies

Rad je primljen 21. 3. 2021. godine, a recenziran 7. 5. 2021. godine.